

ISSN:1306-3111
e-Journal of New World Sciences Academy
2007, Volume: 3, Number: 1
Article Number: C0032

SOCIAL SCIENCES
EDUCATION TECHNOLOGIES

Received: May 2007
Accepted: December 2007
© 2008 www.newwsa.com

Mikail Tel
University of Firat
mtel@firat.edu.tr
Elazig-Turkiye

**BİR BOŞ ZAMAN AKTİVİTESİ OLARAK OKUMA ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
(ÖĞRETİM ÜYELERİ ÖRNEĞİ)**

ÖZET

Boş zaman insan yaşamının her döneminde ele alınmakla birlikte yaşamın önemli bir zaman dilimini oluşturmaktadır. Boş zaman aktiviteleri arasında okuma etkinliği de önemli bir yer tutmaktadır. Bu etkinlikler kitap, gazete, dergi olarak sıralanmaktadır. Bu çalışmanın amacı da öğretim üyelerinin boş zaman aktivitesi olarak okuma etkinliğine katılma sıklıklarının, bazı değişkenlerle okuma sıklıkları arasındaki ilişkileri ve hangi yayınları ne sıklıkla okuduklarını tesbit etmektir. Öğretim üyelerinin okuma etkinliğine katılmaları %99.1 oranıyla değişik ve yüksek bir oranlarda görülmektedir. Bayan öğretim üyeleri erkek öğretim üyelerine göre ve evli öğretim üyeleri de bekar öğretim üyelerine göre daha yüksek oranlarda bu etkinliğe katılmaktadırlar. Profesörler diğer öğretim üyelerine göre daha yüksek oranlarda sıklıkla okuma etkinliğine katılırken, sosyal bilimler alanındaki öğretim üyeleri diğer alanlarda çalışan öğretim üyelerine göre daha yüksek oranlarda okuma etkinliğine katılmaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Okuma Etkinliği, Öğretim Üyeleri ve Okuma Etkinliği

**EVALUATION OF READING EFFECTIVENESS AS A LEISURE ACTIVITY
(LECTURER SAMPLE)**

ABSTRACT

Besides being a subject which should be taken into consideration during the whole life, leisure activities occupy an important period of human life. Reading effectiveness also takes an important place in leisure activities. Book, newspaper and magazine are included in reading activities. The aim of this study is to evaluate the frequency of participating in reading activities, the relations between variables and reading frequency and frequency of reading the books for lecturers. Lecturers participated in reading activities at a high rate such as 99.1%. Female lecturers compared to male ones and married lecturers compared to single ones participated in reading activities more. Professors participated in reading activities more when compared to other lecturers and the lecturers in social areas participated in reading activities more than other lecturers who study in different fields.

Keywords: Reading Effectiveness, Leisure and Reading Effectiveness

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Modern çağda bireylerin dış dünyayla bağlarını kopararak yaşamlarını sürdürmeleri giderek azalmaktadır. Gelişmeleri ve gündemi takip etmek artık bir ihtiyaç haline gelmiştir. Bu ihtiyaç hem bireysel olarak hem de kurumsal yapılar bazında kendini göstermektedir ve giderek yoğunlaşmaktadır. Bu ihtiyaçların yönlendirici baş aktörlerini de gazete, dergi kitap gibi okumaya dayalı görsel yayınlar oluşturmaktadır.

Günümüzde en önemli boş zaman değerlendirme araçları olarak kitap, dergi, gazete ve internet olarak sıralanmaktadır. Bu eyleme kısaca, okuma diyebiliriz. Bireylerin karmaşıklaşan ve sürekli yenilenen bilgi, düşünce ve değişimlerden haberdar olması ve onlara bir anlam verebilmesi için okumak gereklilik haline gelmiştir. Ayrıca toplumun oluşturduğu kurumlar ve araçlarla kendisinin bir benzerini ve daha iyisini üretmeyi hedeflediği belirtilmiştir bu da okuma etkinliği ile gerçekleşmektedir (Althusser, 1994:41-42).

Okuma, bir yazar tarafından görsel uyarıcı biçimde kodlanan anlamın, okuyucunun aklında bir anlam çıkarmasını sağlayan bir etkileşim olarak tanımlanabilir (Kayalan, 2000:20). Başka bir tanımda okuma, yazılı bir sayfa karşısında duygu, düşünce ve tutum olarak kişide ortaya çıkan tepkiler olarak da tanımlanabilir (Binbaşıoğlu, 1993:15). Bir başka deyişle okuma, bilişsel davranışlar ile psiko-motor becerilerin ortak işlemi ile yazılı sembollerden anlam çıkarma işlemidir. En genel anlamıyla okuma: kültürel, eğitsel ve bilimsel bir uğraş olarak kabul edilmiş, ayrıca okumanın insanı bilgilendirdiği, haber verdiği ve böylece insanda davranış değişikliğine neden olduğu bilinmektedir.

Her ne kadar okuma, bireysel gibi görünse de sonuçlarıyla doğrudan doğruya toplumu etkilemektedir. Emre Kongar'a göre okuma, bilgi biriktirme insanın bireysel olmaktan çok toplumsal bir özelliğidir. Bireysel ve toplumsal açıdan okumanın önemi ve işlevi kabul edilen bir gerçektir (Tepebaşılı, 1998:725). Dumazedier okuma etkinliğini "entelektüel girişime", Nash' ise "model yapıcı" tipolojisine almaktadır. Okuma etkinliğinde amaç bilgiye yönelmedir. Sosyolojik açıdan toplumsal olarak kabul edilen ve yararlı bir etkinliktir (Atmaca, 1997:335).

Bireysel açıdan okuma, düşünmeye yardımcı olur, düşünce ve bilgi üretilmesini sağlar. Sağduyuyu ve hayal gücünü geliştirir (Sangkeo, 1999:91). Bireyin dünyasını genişleten, kişiliğini biçimlendiren, diğer kişilerle iletişime girmesini sağlayan ve onu gerçek anlamda özgür kılan okuma, aynı zamanda bilgisizlik ve yanlış inanışlardan bireyleri korur (Demirel, 1994:61). İnsanın, içinde yaşadığı dünyayı ve gelişmeleri algılamada, anlam vermede ve sorgulamada okuma etkinliğinin önemli bir yer tuttuğu söylenebilir. Ancak, okumanın yararının görülmesinde bu etkinliğin alışkanlık haline getirilerek düzenli ve bilinçli bir şekilde yapılması önemlidir. Başka bir deyişle okuma alışkanlığının kazanılması gerekir (Semerci, 2002:37).

Okuma alışkanlığı, öğrenilen ancak kazanılması zor bir alışkanlıktır. Kazanılması ise her şeyden önce bu alışkanlığın olduğu bir ortamın olması ve diğer kaynaklar tarafından desteklenmesi gerekmektedir. Bu destekler, içinde yaşanan kültürel değerler, ekonomik durum, eğitim sistemi, aile kurumu ve okumaya uygun kitap, dergi v.s. sağlayan kaynaklardır (Özçelebi ve Cebecioğlu, 1990:43).

İnsan yaşamında refah düzeyinin arttırılması ve sürekli olarak gelişme ve değişmelerin izlenilmesi kaçınılmazdır. Üstelik günümüzde hızlı teknolojik değişmeler bireyleri mesleklerinde ilerleyebilmeleri için söz konusu değişmeleri yakından izlemek durumunda bırakmakta ve toplumun giderek artan düzeyde okumasını gerekli kılmaktadır (Bircan ve Tekin, 1989:393).

Hangi iş dalında çalışırsak çalışalım işimizin doğasına göre bu etkinliğe az ya da çok başvururuz. Öğretmen, öğrenci, doktor, mühendis, avukat, işçi, memur gibi işlerin gerektirdiği nedenlerle okumaya başvururuz (Özdemir, 2005:11).

İnsan niçin okur sorusuna Gray ve Rogers şu yanıtı vermektedirler. Adet olarak, mesleki gereklilik, zamanı doldurmak, anlık kişisel tatmin, hobi, kendini geliştirmek ve ilerletmek için ve benzeri nedenlerle birey okuma eylemine katılmaktadırlar (Özçelebi ve Cebecioğlu, 1990:25). Okuma eyleminde etkili olan bazı durumlar vardır ki bunlar; okuma kültürü, aile, yaş, cinsiyet, meslek, ekonomik durum, statü, çevre vb gibi etmenler olarak sıralanabilir. Yapılan araştırmalarda yaş, cinsiyet, ekonomik durum gibi etmenlerin okumayı etkilediği görülmüştür (Tezcan, 1992:5-9).

Okuma etkinliğinin ülkemiz açısından hiç de iç açıcı bir durumda olmadığı söylenebilir. Son yıllarda Türk toplumunun sosyal, ekonomik ve siyasi şartlarında önemli değişiklikler olmasına rağmen bu değişime paralel olarak, kitap, dergi, gazete ile arasının iyi olmadığını, toplumumuzun okumayı alışkanlık ve hayat tarzı haline getirmediğini göstermektedir (www.ntvmsnbc.com/news/).

Okuma ile ilgili olarak yapılan araştırmalarda Türkiye'de bu alışkanlığın yeterli olmadığı belirtilmektedir. 1997 yılında yapılan bir araştırmada, 1965 yılında kitap okuyanların oranı %27 iken, 1980 de %5.7, 1990'da %2.5, 1997'de %3.5 olarak belirlenmiştir (Cumhuriyet, 16 Temmuz 1998:25). Yine öğrenciler üzerinde yapılan araştırmalarda da öğrencilerin %92 gibi büyük bir oranı yeterince okumadıklarını belirtmişlerdir (Semerci, 2002:37). Ayrıca Avrupa ülkelerinde en az kitap basılan ülke konumundadır (Kayalan, 2000:19). Yapılan araştırmalarda aile başkanlarının sadece %8.6'nın boş zamanlarında kitap okudukları düşündürücü bir sonuçtur (Aytaç, 1991:93).

Araştırmalar, mesleklere göre boş zamanlardaki okuma alışkanlığına bakıldığında okuyan en büyük grubu, serbest meslek sahipleri ve memurlar, okumayan en büyük grubu çiftçiler, işçiler, emekli ve esnaflar oluşturmaktadır. Bu durumda, toplumsal statü açısından daha alt konumda olan meslek sahiplerinin daha az okuduklarını, mesleki konum yükseldikçe, bu etkinliğe katılma oranında artmakta olduğu söylenebilir (Aytaç, 1991:92).

Ayrıca, konuya öğrenim durumu açısından bakıldığında okuma, etkinliğine katılanların oranı öğrenim düzeyiyle doğru orantılıdır. Öğrenim düzeyi arttıkça okuma oranı da düzenli olarak artmaktadır (Aytaç, 1991:93). Okuma faaliyetlerinin sadece akademisyenler, kamu yöneticileri ve öğrenciler tarafından değerlendirilmesi düşündürücüdür (İlban-Özcan, 2003:211).

Yapılan araştırmalarda Kara Harp Okulu öğretim elemanlarının boş zamanlarında en çok tercih ettikleri etkinliklerin başında kitap, dergi ve gazete %81.7 ilk sırada bulunmaktadır (Özışık, 1998:34). Uludağ Üniversitesi personeline yapılan araştırmada boş zamanları değerlendirme içerisinde en yüksek yüzdeyi okuma etkinliği almaktadır (Koparan-Öztürk, 2002:263). Doğu il merkezindeki görev yapan öğretmenlerin boş zamanlarında yaptıkları etkinliklerden üçüncü sırada kitap, gazete ve dergi okuma %89.2 oranıyla gelmektedir (Öcalan, 1996:35). Selçuk Üniversitesi akademik personelin rekreasyon faaliyetleri içerisinde okuma en yüksek oranla %91.5 bulunmuştur (Tunçkol, 2001:44). Gazi Üniversitesi öğretim üyelerinin %78.1'nin ayda 1-10 kitap okuduklarını, %21.9'nin ise kitap okuyamadıklarını belirlemiştir. Bu durum öğretim elemanlarının ders yüklerinin fazlalığı ile açıklanmıştır (Özdemir, 2003:115).

2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFIICANCE)

Modern dünyada hızla gelişen ve bilgiyi güncellemekle görevli, bilginin üretildiği ve sorgulandığı, bilgi birikimi, tecrübesi ve davranışlarıyla topluma örnek olması ve öncülük etmesi beklenen, hızlı bir değişim ve gelişimin yaşandığı üniversitelerde görevli öğretim üyelerinin, boş zaman etkinliklerinden biri olan okuma etkinliğine ne sıklıkla katıldıklarını belirlemektir.

Okuma bireysel ve entelektüel bir etkinliktir. Bu etkinliğe katılan bir meslek grubunun okuma sıklıklarının seçilen bazı değişkenlerle karşılaştırılması bir boş zaman aktivitesi olan okuma etkinliğini anlamada ve yorumlamada önem arz etmektedir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM (MATERIAL AND METHOD)

Bu araştırmanın evrenini, Doğu Anadolu Bölgesi' nde bulunan; Atatürk, Fırat, Kafkas, İnönü, 100. Yıl Üniversitelerinin, çeşitli fakültelerinde görev yapan (2558 kişi) öğretim üyeleri oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise; çalışma evreninde ki 2558 öğretim üyesinin %30'u (793) öğretim üyesi oluşturmaktadır. Anketlerden geri dönen ve değerlendirmeye tabi tutulan 468'i işlem görmüştür. Örneklem seçiminde "tesadüfi örneklem" tekniği kullanılmıştır. "Tesadüfi örneklem" kütledeki her birimin örnekleme girme şansının eşit olduğu ve örneklemin tek aşamada seçildiği bir tekniktir (Gökçe, 1999:129). Örneklemi kullanarak evren hakkında fikir yürütebiliriz (Cole, 1999:110).

Araştırmada bilgi toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Ankette kişisel bilgilerin dışındaki sorularda birden fazla seçeneğin işaretlenebileceği bir yöntem uygulanmıştır. Anket soruları Likert Tipi ölçekle değerlendirmeye alınmıştır. "Likert Tipi Ölçekte" "her zaman" yapılan faaliyetlerden "hiç" yapılmayan faaliyetlere doğru beş dereceli bir ölçek kullanılmıştır. Ayrıca, araştırmada genel bir eğilimin, belirlenmesi amacı ön planda tutulduğu için bu değerler arasında detaylı bir ilişki aranmıştır. Öğretim üyelerinin kişisel bilgilerine yer verilmiştir. Anketlerden elde edilen veriler kodlanarak bilgisayara girilmiş ve bazı istatistiksel tekniklerden yararlanılarak analiz edilmiştir. Araştırma, SPSS (Statistik Packet For Social Sciences 10.0) programı aracılığıyla değerlendirmeye tabii tutulmuştur.

Öğretim üyelerinin kitap, gazete, dergi okuma sıklıkları ile cinsiyet, yaş, medeni durum, unvan, uzmanlık alanları gibi değişkenlerle arasındaki ilişki "Ki Kare Tekniği" kullanılarak incelenmeye çalışılmıştır. Testin kullanılması için hiçbir gözeneğe beklenen değerlerin beşin altında olmaması ve beklenen değer beşten küçük olan gözeneğin sayısının %20'nin altına düşmemesi gerekir. Bu koşullar sağlanmadığı durumlarda, sadece çapraz tablo üzerinden frekans ve yüzde kullanılarak yorumlar yapılmaya çalışılmıştır (Büyüköztürk, 2002:104-147- Bayram, 2004:86). Ayrıca öğretim üyelerinin okudukları kitaplar- dergiler ve gazete bölümleri ele alınarak değerlendirmeler yapılmıştır.

4. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME (FINDINGS AND EVALUATION)

Bu araştırma ile eğitim düzeyinin en üst düzeyinde olan öğretim üyelerinin boş zaman etkinlikleri içerisinde kitap okuma oranlarını, kitap okuma oranlarının cinsiyet, yaş, medeni durum, unvan, uzmanlık alanı gibi değişkenlerle arasındaki ilişkilerini, öğretim üyelerince okunan kitap, dergi ve gazete çeşitlerinin ve bölümlerinin belirlenmesidir.

Tablo 1. Öğretim üyelerinin kişisel bilgileri
(Table 1. Personal information of lecturers)

Öğretim üyelerinin kişisel özellikleri			
Cinsiyet	Kadın	55	11.8
	Erkek	413	88.2
Yaş	30'dan küçük	26	5.6
	31-40	238	55.1
	41-50	144	30.8
	51 üzeri	40	8.5
Medeni Durum	Evli	419	89.5
	Bekar	49	10.5
Unvan	Prof.Dr.	78	16.7
	Doç.dr.	104	22.2
	Yrd.Doç.Dr.	286	61.1
Uzmanlık Alanı	Sağlık	124	26.5
	Sosyal	179	38.5
	Fen	165	35.3

Araştırma evrenine bakıldığında öğretim üyelerinin genel olarak okuma eylemine yüksek oranlarda %99.1 katıldıkları görülmektedir. Bu beklenen bir orandır. Çünkü öğretim üyeliği mesleği sürekli okumayı ve araştırmayı gerektiren bir meslektir. Okumak için ücret ödenen tek mesleğin öğretim üyeliği olduğu belirtilmiştir (Rosovsky, 2000:166).

Öğretim üyeleri eğitim süreçlerinin zirvesine ulaşmış bireylerdir. Bu mesleki unvanı elde etmek için uzun yıllar okumuş, araştırmış ve yazmış kişilerdir. Öğretim üyeliği mesleğinin sürekli okuyan bir meslek grubu olduğunu söyleyebiliriz. Öğretim üyelerinin okuma sıklıkları ile bazı değişkenler arasında ki ilişki incelenecektir.

Tablo 2'e bakıldığında araştırmaya katılan kadın öğretim üyelerinin %61.8'i sıklıkla, %20'sinin arasına, %10.9'un da her zaman okuduğu görülmektedir. Erkek öğretim üyelerinin de %54.0'ü sıklıkla, %23.5 arasına, %11.9'un da her zaman okuma etkinliğine katıldığı görülmektedir.

Kadın öğretim üyelerinin "sıklıkla" okuma oranı, erkeklere oranla yüksek olduğu görülmektedir. Erkek öğretim üyelerinin daha fazla boş zaman aktivite alternatifleri bulunduğu, kadın öğretim üyelerinin ise boş zaman etkinliğine katılma alternatiflerinin daha az olduğundan, boş zamanın büyük bir bölümünü evlerinde veya ofislerinde kitap, dergi gazete okuyarak geçirdikleri söylenebilir

Tablo 2. cinsiyet ile okuma sıklıkları arasındaki ilişki dağılımı
(Table 2. Relations ship distribution between sex and reading frequency)

Cinsiyet	Kitap, Dergi, Gazete Okuma Sıklıkları						Toplam N %
	Herzaman N %	Sıklıkla N %	Arasıra N %	Nadiren N %	Hiç N %		
Kadın	6 10.9	34 61.8	11 20.0	3 5.5	1 1.8	55 100.0	
Erkek	70 16.9	223 54.0	97 23.5	20 4.8	3 0.7	413 100.0	
Toplam	76 16.2	257 54.9	108 23.1	23 4.9	4 0.9	468 100.0	

Yapılan araştırmalarda kadın öğretmenlerin %91'nin, erkeklerin ise boş zaman aktivitesi olarak %78'nin kitap okuduklarını belirtmişlerdir. Kadın öğretmenler, erkek öğretmenlere göre daha çok kitap okumaktadırlar (Kaya-Tutal, 2005:280). Üniversite öğrencilerine yapılan araştırmada bayan öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla kitap-gazete-dergi okudukları belirtilmiştir (Öcalan, 2003:158). Yapılan başka bir araştırmada da (Nevşehir ili örneği)

bayanların, baylara oranla boş zaman faaliyeti olarak okumayı daha fazla tercih ettikleri belirtilmiştir (İlban-Özcan, 2003:205). Gazi Üniversitesi öğretim elemanlarına yapılan bir araştırmada, kadın ve erkek öğretim elemanları birbirine yakın oranlarda kitap okumaktadırlar (Özdemir, 2003:340). Kırıkkale Üniversitesi öğretim elemanlarına yapılan araştırmada, kadın öğretim elemanlarının erkeklere oranla daha fazla okudukları belirlenmiştir (Pulur, 2003:430).

Okuma etkinliği öğretim üyelerinin mesleklerinin önemli bir parçası ve vazgeçilmezidir. Ayrıca bilgiye ulaşmada en önemli etkinlik, okumaktır. Öğretim üyelerinin sosyal statüleri gereği okuma alışkanlıklarının yüksek seviyelerde olduğu söylenebilir. Öğretim üyelerinin okuma sıklıkları yaş seviyelerine göre de ele alınmıştır.

Tablo 3. Yaş ile okuma sıklıkları arasındaki ilişki dağılımı
(Table 3. Relations ship distribution between age and reading frequency)

Kitap, Dergi, Gazete Okuma Sıklıkları						
Yaş	Herzaman	Sıklıkla	Arasına	Nadiren	Hiç	Toplam
	N %	N %	N %	N %	N %	
30 ve altı	4 15.4	13 50.0	8 30.8	1 3.8	-	26 100.0
31-40	31 12.0	141 54.7	67 26.0	17 6.6	2 0.8	238 100.0
41-50	28 19.4	84 58.3	25 17.4	5 3.5	2 1.4	144 100.0
51 ve üstü	13 32.5	19 47.5	8 20.0	8 20.0	-	40 100.0
Toplam	76 16.2	257 54.9	108 23.1	23 4.9	4 0.9	468 100.0

Okuma etkinliği, yaşantımızın belirli bir aşamasında ya da çağında başlayıp biten bir etkinlik değildir. Çocukluk, gençlik, orta yaşlılık ve yaşlılık dönemlerinde yaşantımızda yer alır. Okuma etkinliğinin yaşantımızda ki yeri yaşla sınırlı değildir. Her yaşın kendine özgü ilgileri, merakları, sorunları vardır. Bunları karşılamak için bireyler okuma etkinliğine başvurur (Özdemir, 2005:12).

Yaş, boş zaman etkinliklerine katılmada bir etkidir. Tablo 3'te görüldüğü gibi, 30 yaşından küçük öğretim üyelerinde sıklıkla okuma oranı %50.0, arasıra okuma oranı %30.8, her zaman okuma oranı ise %15.4 olarak, 31-40 yaş grubunda ise sıklıkla okuma %54.7, arasıra okuma %26.0, her zaman okuma da %12.0 olarak görülmektedir. 41-50 yaş grubunda sıklıkla %58.3, her zaman %19.4, arasıra %17.4, olarak görülmektedir. 51 ve üstü yaş grubunda sıklıkla %47.5, her zaman %32.5, arasıra ve nadiren %20.0 olarak görülmektedir. Öğretim üyelerinin, tüm yaş gruplarında "sıklıkla" okuma oranının en yüksek değerlerde olduğu görülmektedir. 51 ve üstü yaşlardaki öğretim üyelerinin "her zaman" okuma oranının yüksekliği dikkati çekmektedir.

30 yaşından küçük öğretim üyelerinin yaşlarının genç olması münasebeti ile boş zamanlarında "sıklıkla ve arasıra" okudukları ve boş zamanlarını daha farklı alanlarda değerlendirdiği ve bu gruptakilerin daha çok fiziksel aktivitelere, kendi geleceği ile ilgili konularda (evlenme, akademik çalışma, askerlik vb.) yoğunlaştıkları ile açıklanabilir. 51 ve üstü yaşlardaki öğretim üyelerinin de kendi alanları dışında, diğer yaşlardaki öğretim üyelerine göre "her zaman" okuma oranının yüksekliği dikkati çekerken "nadiren" okuma oranı da %20.0 ile yine en yüksek değerdedir. 31-50 yaş grubundaki öğretim üyelerinde ise "sıklıkla ve her zaman" okuma oranı yüksek olarak görülmektedir. Osyood ve Home (1984)'e göre orta

yaş meslek (kariyer) hedeflidir ve bu yaşlarda insanlar güç, prestij, statü ve başarı elde etmek için mücadele etmektedirler. 30-50 yaş grubundaki öğretim üyelerinin de boş zamanlarda bu amaca ulaşmak için sürekli olarak okudukları söylenebilir (Freysinger, 1987:8-13). Evlilik de boş zamanların değerlendirilmesinde bir faktör olarak düşünülmektedir.

Tablo 4. Medeni durum ile okuma sıklıkları arasındaki ilişki dağılımı
(Table 4. Relations ship distribution between marital statatus and reading frequency)

Kitap, Dergi, Gazete Okuma Sıklıkları						
Medeni Durum	Herzaman N %	Sıklıkla N %	Arasıra N %	Nadiren N %	Hiç N %	Toplam N %
Evli	67 16.0	228 54.4	98 23.4	22 5.3	4 1.0	419 100.0
Bekar	9 18.4	29 59.2	10 20.4	1 2.0	-	49 100.0
Toplam	76 16.2	257 54.9	108 23.1	23 4.9	4 0.9	468 100.0

Tablo 4'de öğretim üyelerinin medeni durum ile kitap, dergi, gazete okuma sıklıklarına bakıldığında, evli öğretim üyeleri; %54.4 sıklıkla, %23.4 arasıra, %16.0 her zaman okudukları anlaşılırken, bekar öğretim üyelerinin ise; %59.2 sıklıkla, %20.4 arasıra, %18.4 her zaman kitap, dergi, gazete okudukları görülmektedir. Buna göre, evli öğretim üyelerinin daha yüksek oranlarda okudukları söylenebilir. Evli öğretim üyelerinin daha fazla kitap okumasına neden olarak da evlilikle beraber düzenli bir yaşam tarzına sahip olduklarından okuma etkinliğini sıklıkla yaptıkları söylenebilir.

Bekar bireylerin sosyal yaşam süreci içerisinde çok daha fazla alternatif boş zaman faaliyetlerine yöneldiği, evlilerin ise daha az boş zaman alternatifini olduğu düşünüldüğünden, evlilerin boş zamanlarında daha çok kitap, dergi gazete okudukları şeklinde yorumlanabilir. Bundan dolayı da bekarların boş zamanlarında kitap, dergi, gazete okuma yüzdelerinin, evlilere göre daha düşük olduğu söylenebilir.

Tablo 5. unvan ile okuma sıklıkları arasındaki ilişkinin dağılımı
(Table 5. relations ship distribution between titel and reading frequency)

Kitap, Dergi, Gazete Okuma Sıklıkları						
Unvan	Herzaman N %	Sıklıkla N %	Arasıra N %	Nadiren N %	Hiç N %	Toplam N %
Prof.Dr.	17 21.8	46 59.0	13 16.7	2 2.6	-	78 100.0
Doç.Dr.	16 15.4	53 51.0	23 22.1	9 8.7	3 2.9	104 100.0
Yrd.Doç.Dr.	43 15.0	158 55.2	72 25.2	12 4.2	1 0.3	286 100.0
Toplam	76 16.2	257 54.9	108 23.1	23 4.9	4 0.9	468 100.0

Öğretim üyelerinin ünvanları ile okuma etkinliklerine katılma sıklıklarına bakıldığında Tablo 5'de profesörlerin sıklıkla kitap okuma oranları %59.0, doçentlerin sıklıkla okuma oranları %51.0 ve yardımcı doçentlerin de %55.2 oranında en yüksek oranlarda "sıklıkla" okudukları görülmektedir.

Profesör kadrosundaki öğretim üyelerinin akademik yükselmesini tamamlamış, bilimsel çalışmaları kısmi devam eden ve asistanlarına danışmanlık ve tez yöneticiliği gibi görevleri yaptıklarından diğer öğretim üyelerine göre daha fazla okudukları söylenebilir. Okuma etkinliği ile eğitim düzeyi arasında bir ilişki vardır.

Aytaç'ın aile başkanları üzerinde yaptığı bir araştırmada kitap, dergi, gazete okuyan en büyük grubu, yüksekokul mezunları oluşturmaktadır. Bu yayınları okuma oranı, öğrenim düzeyi yükseldikçe artmaktadır (Aytaç, 1991:93). Araştırma evrenimiz üniversite öğretim üyeleridir. Bu grup, eğitim seviyesinin en üst düzeyinde olan bireylerdir. Öğretim üyelerinin dörtte üçü, boş zaman aktivitesi olarak "her zaman ve sıklıkla" kitap, dergi, gazete okudukları görülmektedir.

Tablo 6'ya göre öğretim üyelerinin uzmanlık alanları ile kitap, dergi, gazete okuma sıklıkları arasındaki ilişkiye bakıldığında "sıklıkla" kitap, dergi, gazete okuma oranının sağlık bilimleri, sosyal bilimler ve fen bilimlerinde ön planda olmasına rağmen, sosyal bilimlerde bu, oran olarak daha fazla görülmektedir. Sosyal bilimler alanında çalışan öğretim üyelerinde "her zaman" kitap, dergi, gazete okuma kategorisi içinde %44.7 ile ilk sırada yer almaktadır. "Nadiren" okuma oranındaki en yüksek oran sağlık bilimlerinde %60.9 olarak görülmektedir. Sağlık bilimleri alanında çalışan öğretim üyelerinin, diğer alanlarda çalışan öğretim üyelerine göre boş zaman aktivitesi olarak daha az kitap, dergi, gazete okudukları söylenebilir.

Tablo 6. Uzmanlık alanları ile okuma sıklıkları arasındaki ilişkinin dağılımı

(Table 6. Relations ship distribution between expertise areas and reading frequeny)

Kitap, Dergi, Gazete Okuma Sıklıkları						
Uzmanlık Alanları	Herzaman N %	Sıklıkla N %	Arasıra N %	Nadiren N %	Hiç N %	Toplam N %
Sağlık Bilimleri	17 13.7	61 49.2	31 25.0	14 11.3	1 0.8	124 100.0
Sosyal Bilimler	34 19.0	107 59.8	32 17.9	4 2.2	2 1.1	179 100.0
Fen Bilimleri	25 15.2	89 53.9	45 27.3	5 3.0	1 0.6	165 100.0
Toplam	76 16.2	257 54.9	108 23.1	23 4.9	4 0.9	468 100.0

Bir başka deyişle, sosyal bilimler alanında çalışan öğretim üyelerinin "her zaman ve sıklıkla" diğer alanlarda çalışan öğretim üyelerine göre daha yüksek oranlarda okudukları da söylenebilir. Sosyal bilimler alanında çalışan öğretim üyelerinde alanı ile ilgili gelişmeleri genelde okuma yoluyla öğrendiklerinden okuma alışkanlığı kazandığı ve bunu boş zamanlarında da devam ettirdikleri söylenebilir. Fen ve sağlık bilimleri alanında çalışan öğretim üyelerinin ise, çalışmalarını genelde laboratuvar ve deney üzerinde yoğunlaştırdıklarından daha az oranlarda okudukları söylenebilir.

4.1. Öğretim Üyelerince Okunan Kitaplar (Books Read by Lecturers)

Boş zamanların değerlendirilmesinde olumlu bir etkinlik türü olarak kabul edilen okuma eylemine öğretim üyelerinin hangi tür kitaplar okuyarak katıldıklarına dair verilere bakıldığında; %16.2 her zaman, %54.9 sıklıkla okuma oranı en yüksek değer olarak bulunmuştur.

Yine "arasıra" okurum diyenlerin oranı %23.1, nadiren okuyanların oranı %4.9 olarak görülmektedir. Bu da öğretim üyelerinin akademik çalışma dışında çok sayıda kitap okuduklarını göstermektedir. Bu oran, öğretim üyeliği mesleğinin gereklerini düşündüğümüzde, bu mesleği bir okuma ve araştırma mesleği olduğunu teyit etmektedir.

Tablo 7. Öğretim üyelerinin kitap okuma tercihleri
(Table 7. Reading preference of lecturers)

Kitaplar	Herzaman N %	Sıklıkla N %	Arasıra N %	Nadiren N %	Hiç N %	Cevapsız N %	Toplam N %
Şiir	17 %3.6	43 9.2	148 31.6	189 40.4	67 14.3	4 0.9	468 100.0
Roman	26 %5.6	87 18.6	180 38.5	136 29.1	39 8.3	- -	468 100.0
Turizm- gezi	13 %2.8	48 10.3	150 32.1	179 38.2	77 16.5	1 0.2	468 100.0
Hikaye	10 2.1	43 9.2	177 37.8	159 34.0	78 16.7	1 0.2	468 100.0
Deneme	14 3.0	50 10.7	151 32.3	176 37.6	76 16.2	1 0.2	468 100.0
Klasikler	19 4.1	68 14.5	166 35.5	159 34.0	56 12.0	- -	468 100.0
Dini	31 6.6	69 14.7	176 37.6	163 34.8	29 6.2	- -	468 100.0
Politika	29 6.2	90 19.2	191 40.8	119 25.4	37 7.9	2 0.4	468 100.0
Güncel	57 12.2	184 39.3	156 33.3	56 12.0	15 3.2	- -	468 100.0
Ekonomi	28 6.0	76 16.2	147 31.4	159 34.0	56 12.0	2 0.4	468 100.0
Popülerbilim	74 15.8	163 34.8	148 31.6	65 13.9	17 3.6	1 0.2	468 100.0
Tarih	41 8.8	91 19.4	163 34.8	131 28.0	39 8.3	3 0.6	468 100.0

Şiir, öğretim üyelerince "nadiren" okunan kitaplar arasında %40.4, fakat "arasıra" okuyorum diyenlerin oranı da %31.6 olarak görülmektedir. Roman günümüzde altın çağını yaşamaktadır. Özellikle roman genç nesle okuma alışkanlığı kazandırılmasında önemli bir işlev görmektedir. Öğretim üyelerinin boş zaman etkinlikleri içinde roman okuma oranı ise; %38.5 arasıra, %29.1 nadiren, %18.6 da sıklıkla görülmektedir. Turizm- gezi kitapları da; nadiren %38.2 okunan kitaplar arasında görülmektedir. Hikaye kitapları da yine arasıra %37.8 ve nadiren %34.0 okunan kitaplar arasında görülmektedir. Deneme %37.6 ile nadiren okunan kitaplar arasında iken klasikler ve dini kitaplarda "arasıra" okunan kitaplar arasında sıralanmaktadır. Politika "sıklıkla" okunan kitaplar arasında bulunmakla beraber, arasıra okuyanların oranı %40.8, nadiren okuyanların oranı da %25.4 tür. Güncel gelişmeleri takip etme öğretim üyelerince; her zaman %12.2, sıklıkla %39.3, arasıra %33.3 takip edilen yayınlardır. Güncel yayınları takip etme amacıyla öğretim üyelerinin kendi alanları ve alanları dışında sürekli olarak okuma etkinliğine katıldıkları görülmektedir.

Ekonomi yayınlarına öğretim üyelerinin daha az ilgi duydukları söylenebilir. Popüler bilim kitapları üniversite öğretim üyelerince; her zaman %15.8 okunan kitaplar içerisinde öncelikli gelmekte, sıklıkla takip edenlerin oranı %34.8, arasıra takip edenlerin oranı da %31.6 dır.

Tablo 7'den şu sonuçlar çıkarılabilir. "Her zaman ve sıklıkla" en yüksek okunan kitap türü güncel, popüler bilim ve roman olarak

görülmektedir. Bu, öğretim üyelerinin çeşitli alanlara ilgi duymaları ile açıklanabilir. Yapılan araştırmalarda öğretim elemanlarının akademik kitaplar hariç aylık ortalama 1-2 kitap okuduklarını %56 oranıyla belirtmişlerdir. %17.5'lik bir oranla 3-5 kitap okumaktadırlar. En çok okunan kitap türü ise genellikle roman %35 ve güncel kitapları %19 tercih ettikleri görülmektedir. Gazi Üniversitesi öğretim elemanları üzerine yapılan araştırmadan öğretim elemanlarının uzmanlık alanları ile akademik çalışma alanları dışında en çok okunan kitap türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öğretim elemanları akademik kitaplar dışında en çok roman ve popüler bilim türündeki kitapları okudukları belirtilmiştir (Özdemir vd., 2003:115-210).

4.2. Öğretim Üyelerince Okunan Dergiler (Magazines Read By Lecturers)

Dergiler haftalık, aylık, üç aylık ya da altı aylık olarak yayınlanmaktadır. Dergilerin konularına bakıldığında ise, farklı konularda binlerce dergi mevcuttur. Sualtı dünyası, çocuk dergileri, hobi dergileri, arama kurtarma dergileri, edebi dergiler, siyasi, dini konuları içeren dergiler, güncel dergiler, coğrafi bölgeleri içeren dergiler, ilmi dergiler vb olarak sıralanabilir.

Araştırmada, öğretim üyelerine boş zamanlarında hangi tür dergi okudukları sorulmuştur. Alınan cevaplarda "her zaman" ilmi dergi okurum diyenlerin oranı %41.9 olmuştur. Dini derginin okunma sıklığı ise, %38.2 olarak görülmektedir. Edebi dergilerin okunma oranları arasına ve nadiren %31 civarında olup, siyasi dergilerin okunma oranlarında arasına %32.5 olarak bulunmuştur. Magazin dergilerini öğretim üyeleri %36.1 ile nadiren, %32.9 hiç okumam olarak cevaplamışlardır. Hobi dergilerine de öğretim üyeleri %34.8 nadiren, %27.6 ile arasına okuduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 8. öğretim üyelerinin dergi okuma tercihleri dağılımı
(Table 8. magazine reading distribution of lecturers)

Dergi	Herzaman N %	Sıklıkla N %	Ara sıra N %	Nadiren N %	Hiç N %	Cevapsız N %	Toplam N %
İlmi	193 41.2	182 38.9	62 13.2	22 4.7	8 1.7	1 0.2	468 100.0
Dini	36 7.7	68 14.5	128 27.4	179 38.2	54 11.5	3 0.6	468 100.0
Edebi	52 11.1	77 16.5	149 31.8	145 31.0	43 9.2	2 0.4	468 100.0
Siyasi	37 7.9	90 19.2	152 32.5	121 25.9	65 13.9	3 0.6	468 100.0
Magazin	15 3.2	39 8.3	90 19.2	169 36.1	154 32.9	1 0.2	468 100.0
Hobi	14 3.0	64 13.7	129 27.6	163 34.8	93 19.9	5 1.1	468 100.0

Tablo 8'de öğretim üyeleri bilimsel içerikli ve ilmi dergileri "her zaman ve sıklıkla" okumaktadırlar. Paparazzi ve magazin haberlerini içeren dergiler okunmamakta veya "nadiren -arasına" okunmaktadır. Dini dergiler ve hobi dergileri de öğretim üyelerince "nadiren ve arasına" okunan dergiler arasında görülmektedir.

4.3. Öğretim Üyelerince Okunan Gazete Bölümleri (Newspaper Sections Read by Lecturers)

Gazete, dünyanın önemli kitle iletişim araçlarından birisi olarak değişik fonksiyonları yerine getirmektedir. Berelson'a göre gazeteler; kamu işleri hakkında haberler veren, günlük hayatın

rutinini kolaylaştıran, bireylere toplumsal yaşam içinde değişik çevrelerle ilişki imkanı sağlayan, günlük yaşantının sıkıntı ve monotonluğundan kaçma ve bir tür dinlendirici işlev gören araçlarıdır (Oskay, 1983:137).

Gazeteler, kütüphanelerde, lokal, işyerlerinde ve kahvehanelerde ve kamuya açık yerlerde de halkın yararına sunulmaktadır. Teknolojik gelişmeler sonucunda artık internette gazete okumak yaygınlaşmıştır. Hiçbir ücret ödmeden tüm gazeteleri inceleme fırsatı sunulmuştur.

Günümüzde hemen her insanın günlük bir gazeteyi takip etmesi beklenir. Batı toplumlarında gazeteyle alışkanlık düzeyinde açık olmak, güne gazete okuyarak başlamak, günlük hayatın rutinleri arasında yer almaktadır. Hatta, pek çok kimseye göre gazete okumak boş zamanlarda okunan bir uğraş değil, adeta yarı zorunlu bir etkinlik olarak anlaşılmaktadır. Çünkü gazete, insanı aktüel kılan, yenileyen, yakın ve uzak sorunlardan haberdar eden en önemli araçlardan biridir. Gazeteler yurt ve dünya sorunları hakkında ayrıntılı yazılara ve yorumlara yer vermektedirler. Gazete okumak kimilerine göre boş zamanı en iyi değerlendirme biçimi ya da yarı zamanlı bir eylem iken, kimilerine göre de hiçbir fonksiyonu olmayan boş zamanlarda ve yaşantısında tümüyle önemsiz ve gereksiz bir araç olarak da algılanmaktadır (Aytaç vd, 2001:102). Genel olarak gazetenin önemli bir fonksiyonu icra ettiği kabul edilmektedir.

Gazete okumada; yaş, bireysel ilgi, meslek, eğitim durumu, gelir durumu gibi değişkenler etkili olmaktadır. Yapılan araştırmada öğretmenlerin yaş ilerledikçe gazete okuma oranlarında bir artış olduğu belirtilmiştir (Kaya- Tural, 2005:279). Ayrıca gazete okumada bireysel tercihler öncelikli bir yere sahiptir. Gazete okuyanların, okuma amaçları doğrultusunda gazetede ilgi duydukları, öncelik verdikleri kısımlar bulunmaktadır. İlgi duyulan konular, bireyin gazeteyle açık olma durumunu da belirlemektedir denebilir. Bireyin ilgi duyduğu eğilimler, gazete okumada belirleyicidir. Kişinin yaşamında hangi eğilim ağırlıklı bir önem taşıyorsa, bireysel tercihlerinde o yönde odaklaştığı bilinmektedir.

Tablo 9. Öğretim üyelerinin gazete bölümlerini okuma tercihleri dağılımı

(Table 9. Distrubition of reading newspaper sections of lecturers)

Gazete	Herzaman N %	Sıklıkla N %	Arasıra N %	Nadiren N %	Hiç N %	Toplam N %
Birinci sayfa	323 69.0	114 24.4	21 4.5	3 0.6	7 1.5	468 100.0
Siyaset	128 27.4	171 36.5	111 23.7	47 10.0	11 2.4	468 100.0
Ekonomi	78 16.7	149 31.8	138 29.5	86 18.4	17 3.6	468 100.0
Spor	111 23.7	89 19.0	91 19.4	105 22.4	72 15.4	468 100.0
Magazin	24 5.1	55 11.8	116 24.8	169 36.1	104 22.2	468 100.0
Köşe Yazıları	156 33.3	160 34.2	112 23.9	30 6.4	10 2.1	468 100.0
Kültür sanat	59 12.6	128 27.4	180 38.5	77 16.5	24 5.1	468 100.0
Bulmaca	29 6.2	41 8.8	79 16.9	165 35.3	154 34.0	468 100.0

Gazete ve gazete bölümlerini okuma oranları ise Tablo 9'da verilmektedir. Buna göre, birinci sayfayı okuma oranları her zaman %69.0, sıklıkla okuma oranı ise %24.4 olarak bulunmuştur. Buradan, öğretim üyelerinin gazeteyi ellerine aldıklarında yaptıkları ilk şey, baş sayfaya bir göz atmak olarak görülmektedir. Siyaset haberlerinin verildiği bölümler ise öğretim üyelerince; %36.5 sıklıkla, %27.4 her zaman, %23.7 arasına okunmaktadır. Yine ekonomi sayfası öğretim üyelerince sıklıkla okunan %31.8 bölümlerdir. Spor köşesi ve spor sayfaları ise en yüksek oranla; %23.7 ile her zaman okunan, %22.4 nadiren, %19 da arasına ve sıklıkla okunan bölüm olarak görülmektedir. Magazin köşesi ise öğretim üyelerince; %36.1 nadiren %21.8 ile hiç okunmayan gazete bölümleridir. Köşe yazıları %34.2 ile sıklıkla, %33.3 ile her zaman okunan yazı dizileridir. Gazetelerin kültür-sanat bölümleri de öğretim üyelerince %38.5 arasına ve %27.4 sıklıkla okunan bölümlerdendir. Öğretim üyelerinin bulmaca bölümlerine ve eklerine pek rağbet göstermedikleri Tablo 9'dan anlaşılmaktadır.

5. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ (GENERAL EVALUATION AND RESULT)

Okuma bireylerin farklı kaynaklara ulaşarak yeni bilgi, olay, durum ve deneyimlere ulaşmasını sağlar. Öğretim üyelerinin okuma etkinliği öğrenme, araştırma, yorumlama, eleştirel düşünme sürecidir ve gelişmeleri takip etmek için bir ihtiyaç haline gelmiştir. Okuma, öğretim üyeleri için bir zorunluluk olsa da öğretim üyeleri bu etkinliği boş zamanlarını değerlendirme için de yapmaktadırlar.

Okuma boş zaman değerlendirme etkinliklerinde önemli bir yer tutmaktadır. Okuma, örneklem grubunu oluşturan öğretim üyelerinin boş zaman değerlendirme etkinliklerine katılmalarında önemli bir yer tutmaktadır. Öğretim üyelerince okuma etkinliği % 99.1 oranıyla en yüksek katılımı faaliyettir. Toplumun eğitim düzeyinin zirvesinde olan öğretim üyeleri sürekli okumayı ve araştırmayı gerektirmektedir. Bu aktivite boş zamanlarda da devam eden bir etkinlik haline gelmiştir. Öğretim üyeliğini sürekli okuyan bir meslek grubu olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırmada öğretim üyelerinde genel olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır. Kadın öğretim üyeleri, erkeklere oranla, daha fazla okumaktadırlar. Araştırmalarda kadınların daha çok toplumsallaşma ve okumaya ağırlık vermelerine karşın, erkeklerin sportif aktivitelerle ilgili oldukları belirtilmiştir. Yaş ve okuma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmesi de tüm yaş gruplarında "sıklıkla" okuma oranı en yüksek değerdedir. 51 ve üstü yaşlardaki öğretim üyelerinin "her zaman" okuma oranı yüksek görülmektedir. Evli öğretim üyeleri, bekarlara oranla daha fazla okumaktadırlar. Evli öğretim üyelerinin evlilikle beraber düzenli bir yaşam tarzına sahip olduklarından ve boş zaman etkinliklerine eşle beraber katılma zorunluluğundan okuma etkinliğine fazlaca katıldıkları söylenebilir. Profesörler, diğer öğretim üyelerine göre daha yüksek oranlarda okumaktadırlar. Bunun nedeni de öğretim üyelerinde unvan yükseldikçe akademik kaygı ortadan kalkmakta ve bir rahatlama söz konusu olmaktadır. Sosyal bilimlerde çalışanlar, diğer alanlarda çalışanlara göre daha yüksek oranlarda kitap dergi, gazete okumaktadırlar.

Öğretim üyelerinin hangi tür kitaplar okudukları konusunda da ayrıca bir sınıflama yapılmıştır. Öğretim üyelerince "her zaman ve sıklıkla" okunan ilk beş kitap; güncel yayınlar, popüler bilim, tarih, roman ve politika olarak görülürken, nadiren okunan kitaplar ise şiir, turizm-gezi, denemeler, ekonomi ve dini yayınlar olarak sıralanmıştır. Öğretim üyelerince okunan dergiler, ilmi ve bilimsel dergilerin okunma oranı en yüksek değerde iken, hiç okunmayanlar ise, magazin dergileri olarak bulunmuştur. Öğretim üyelerince okunan gazete bölümlerine bakıldığında; birinci sayfa, köşe yazıları, siyaset, ekonomi ve spor

sayfaları sırasıyla en yüksek oralarda okunmaktadır. Öğretim üyelerinin sosyal statüleri gereği okuma alışkanlıklarının yüksek seviyelerde olduğu belirlenmiştir.

Okuma öğretim üyelerinin mesleklerinin bir parçası olmasının yanında boş zaman değerlendirme etkinliklerinde önemli bir yer tutmaktadır. Bireyin eğitim seviyesi yükseldikçe boş zaman yaratma ve bu boş zamanı bireysel gelişmeler için kullanma isteminde de artış görülmektedir.

NOT (NOTICE)

Bu makale, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı'nda kabul edilen "Öğretim Üyelerinin Boş Zaman Etkinlikleri Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Doğu Anadolu Örneği" başlıklı doktora tezinden çıkarılmıştır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- Althusser, L., (1994). İdeolojiler ve Devletin Aygıtları, 4. Basım (Çev:Yusuf Alp-Mahmut Işık), İletişim, İstanbul, ss:41-42.
- Atmaca, H., (1997). Boş Zaman, Kütüphane Bağlamında Psikolojik ve Sosyolojik Açılardan Birey, Türk Kütüphaneciliği, 11.
- Aytaç, M., Aytaç, S., Fırat, Z., Bayram, N. ve Keser, A., (2001). Akademisyenlerin Çalışma Yaşamı ve Kariyer Soruları, Uludağ Üniv. Araştırma Fonu İşletme Müd. Proje No:99/29.
- Aytaç, Ö., (1991). Elazığ'ın Mustafa Paşa Mahallesinde Oturan Aile Başkanlarının Boş Zaman Etkinliklerinin Sosyolojik Açısından İncelenmesi, Fırat Üniv., Sosyal Bilimler Enst., Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.
- Bayram, N., (2004). Sosyal Bilimlerde SPSS İle Veri Analizi, Ezgi K., Bursa.
- Binbaşıoğlu, C., (1993). Okumanın Mekanizması ve Okuma Aracının Bazı Nitelikleri, Çağdaş Eğitim, 18(193), ss:15-20.
- Bircan, İ. ve Tekin, M., (1989). Türkiye'de Okuma Alışkanlığının Azalması Sorunu ve Çözüm Yolları, Ankara Üniv., Eğitim Bilimleri Fak. Dergisi, C:22, Ankara Üniv. Basımevi.
- Büyüköztürk, Ş., (2002). Veri Analizi El Kitabı, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Cole, S., (1999). Sosyolojik Düşünme Yöntemi, (Çev.: B. Demirkol), Vadi Yay., Ankara.
- Cumhuriyet, Cumhuriyet Gazetesi, ss:15, 16 Temmuz 1998.
- Demirel, Ö., (1994). Türkçe Programı ve Öğretimi, USEM Yayınları, ss:61, Ankara.
- Freysinger, V.J., (1987). The Meaning of Leisure in Middle Adulthood a Developmental Study, Leisure Today, Jopert/October.
- Gökçe, B., (1999). Toplumsal Bilimlerde Araştırma, Savaş Yayınları, Ankara.
- İlban, M.O., ve Özcan, K., (2003). Demografik Özelliklere Göre Boş Zaman Değerlendirme Tercihlerindeki Farklılaşma Üzerine Bir Araştırma (Nevşehir Örneği), 1. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu, Ankara, Mayıs.
- Kayalan, M., (2000). Etkili ve Hızlı Okuma Sanatı, Alfa Basım Yayım Dağıtım, Ltd. Şti., İstanbul.
- Koparan, Ş. ve Öztürk, F., (2002). Uludağ Üniversitesi Personelinin Sportif Olanaklardan Yararlanma Düzeyleri, Uludağ Üniv., Eğitim Fak. Dergisi, Cilt:XV, Sayı:1.
- Kaya, K. ve Tural, Y., (2005). Öğretmenlerin Boş Zamanlarında Sosyal ve Kültürel Etkinliklere Katılımları İle İlgili Tutumları

- (Isparta Örneği), Süleyman Demirel Üniv., İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, Cilt:10, Sayı:2.
- Oskay, Ü., (1983). Popüler Kültürün Toplumsal Ortamı ve İdeolojik İşlevleri Üzerine, Kitle İletişiminde Temel Yaklaşımlar (K. Alemdar, Y. Kaya), Savaş Y., Ankara.
 - Öcalan, M., (1996). Doğu İl Merkezinde Görev Yapan Öğretmenlerin Boş Zamanlarında Yaptıkları Faaliyetler ve Sporun Yeri, Fırat Üniv., Sağlık Bilimleri Enst., Y. Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.
 - Öcalan, M., (2003). Kredi Yurtlar Kurumu Yurtlarında Kalan Üniversite Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Nasıl Değerlendirdiklerinin Bir Analizi, 1. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu, Bildiriler Kitabı, Ankara, 21-22 Mayıs.
 - Özçelebi, O.S. ve Cebecioğlu, N.S., (1990). Okuma Alışkanlığı ve Türkiye, Milliyet Yay., İstanbul.
 - Özdemir, E., (2005). Eleştirel Okuma, Bilgi Y, 6. Basım, Eylül.
 - Özışık, Y., (1998). Kara Harp Okulu Öğretim Elemanlarının Rekreasyon Sorunları Üzerine Bir Araştırma, Gazi Üniv., Sağlık Bil. Enst., Bed. Eğt. Spor A.B.D., Y.Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
 - Özdemir, Ç. ve Ark., (2003). Gazi Üniversitesi Öğretim Elemanları Profili, Gazi Üniv., İletişim Fak. Basımevi, Ankara.
 - Pulur, A., (2003). Üniversitede Görev Yapan Öğretim Elemanları ve İdari Personellerin Boş Zamanlarının Sporla Değerlendirme Eğilimlerinin Araştırılması (Kırıkkale Üniv. Örneği), Gazi Üniv. Beden Eğt. ve Spor Y.O., Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi Bildiriler Kitabı, Ankara, 10-11 Ekim 2003.
 - Rosovsky, H., (2000). Üniversite Bir Dekan Anlatıyor", TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları:6, 12. Basım, Şubat.
 - Sangkaeo, S., (1999). Reading Habit Promoyion in Asean Libraries, 65 the Ifla Council an General Conference (August 20-August 28, 1999), Bangkok, Thailand.
 - Semerci, Ç., (2002). Türk Üniversitelerinde Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları", Eğitim ve Bilim, Cilt:27, Sayı:125, Ankara,.
 - Tepebaşılı, F., (1998). Okuma ve Metin Seçimi Sorunu, 7. Eğitim Bilimleri Kongresi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, 9-11 Eylül 1998.
 - Tezcan, M., (1992). Çocuklara Okuma Alışkanlığı Kazandırmak, Yaşadıkça Eğitim, S: 20, Ocak/Şubat-1992.
 - Tunçkol, H.M., (2001). Selçuk Üniversitesindeki Akademik Personelin Rekreasyon Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi, Selçuk Üniv. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor ABD., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
 - www.ntvmsnbc.com.news/